Lieta Nr.A420258916

SKA-1459/2016

L Ē M U M S

Rīgā 2016.gada 15.novembrī

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:
tiesnese I.Skultāne
tiesnesis J.Neimanis
tiesnese L.Slica

rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2016.gada 28.jūlija lēmumu daļā par atteikšanos pieņemt pieteikumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu 20 000 *euro* apmērā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/ vērsās Veselības inspekcijā ar lūgumu izvērtēt viņa veselības aprūpes kvalitāti ieslodzījumā. Inspekcija nekonstatēja pārkāpumus, atzīstot pieteicēja veselības aprūpi ieslodzījumā par atbilstošu Ministru kabineta 2014.gada 14.janvāra noteikumiem Nr.25 „Noteikumi par apcietināto un notiesāto personu veselības aprūpi ieslodzījuma vietās", kā arī Ministru kabineta 2015.gada 2.jūnija noteikumiem Nr.276 „Apcietināto un notiesāto personu veselības aprūpes īstenošanas kārtība".

Pieteicējs, apstrīdot sākotnējo lēmumu, lūdza arī kompensāciju 20 000 *euro* apmērā. Inspekcija norādīja, ka pieteicējam ar prasījumu par kompensāciju jāvēršas Nacionālajā veselības dienestā un ar prasības pieteikumu civiltiesiskā kārtībā.

Pieteicējs vērsās administratīvajā tiesā.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2016.gada 28.jūlija lēmumu pieņemts pieteicēja pieteikums daļā par inspekcijas faktiskās rīcības, nesniedzot atbildi pēc būtības uz pieteicēja 2015.gada 3.oktobra iesniegumu par pieteicēja veselības aprūpi, atzīšanu par prettiesisku. Savukārt pieteikumu daļā par atlīdzinājumu 20 000 *euro* apmērā atteikts pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu. Atteikums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Savukārt Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 1.panta pirmā daļa noteic, ka šā likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Latvijas Republikas Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību. Tādējādi viens no priekšnoteikumiem zaudējumu atlīdzinājumam administratīvajā procesā ir prettiesisks administratīvais akts vai faktiskā rīcība, kas ir definēts attiecīgi Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā un 89.pantā.

[2.2] Pieteicējs atlīdzinājumu saista ar ārstniecības procesu jeb ārstējošo ārstu profesionālo darbību, kā rezultātā, pieteicēja ieskatā, pieteicējam savlaicīgi netika sniegta kvalitatīva veselības aprūpe. Tas nozīmē, ka pieteicējs atlīdzinājumu saista ar ārstniecības procesu, kas ir veikts privāto tiesību jomā, nevis ar inspekcijas faktisko rīcību, sniedzot pieteicējam atbildi pēc būtības, jeb publisko tiesību jomā veiktu rīcību.

[2.3] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajai daļai un 184.pantam administratīvās tiesas kontrolei ir pakļauta iestādes rīcība publisko, nevis privāto tiesību jomā. Tādējādi, ievērojot to, ka pieteicējs atlīdzinājumu saista ar ārstniecības iestādes rīcību privāto tiesību jomā, atzīstams, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu pieteicēja prasījums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[2.4] Minētā atziņa ir nostiprināta arī Augstākās tiesas praksē, proti, atbilstoši Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta atzītajam no Pacientu tiesību likuma 18.panta pirmās un otrās daļas izriet, ka persona savu interešu aizstāvēšanai var vērsties tiesā likumā noteiktajā kārtībā. Administratīvā procesa ietvaros personas tiesību vai interešu aizstāvēšana notiek, apstrīdot inspekcijā vai pārsūdzot administratīvajā tiesā attiecīgos administratīvos aktus vai faktisko rīcību (*sk. Augstākās tiesas 2012.gada 16.novembra lēmuma lietā Nr.SKA-950/2012 11.punktu*). Savukārt prasījums par ārstniecības iestādes sniegtā pakalpojuma kvalitāti, attiecīgi arī atlīdzinājuma prasījums, ir skatāms civiltiesiskā kārtībā (*sk. Augstākās tiesas 2014.gada 4.jūlija lēmuma lietā Nr.SKA-740/2014 5.punktu*).

[3] Pieteicējs par rajona tiesas tiesneša lēmumu iesniedza blakus sūdzību. Tajā norādīts, ka pieteicējs atlīdzinājumu saista ar ārstējošo ārstu paviršu un nolaidīgu rīcību, savlaicīgi nesniedzot viņam kvalitatīvu veselības aprūpi, kā rezultātā pieteicējam tika amputēta kāja.

Motīvu daļa

[4] Administratīvās rajona tiesas tiesnesis no Augstākās tiesas atziņām pareizi secinājis, ka vispārīgi, ja persona ir vērsusies inspekcijā ar sūdzību par ārstniecības kvalitāti, tai ir tiesības gadījumā, ja netiek ierosināta administratīvā pārkāpuma lietvedība, saņemt inspekcijas izvērtējumu par strīdus situāciju – saņemt atbildi pēc būtības. Ja persona šādu atbildi nav saņēmusi, tā nav sniegta pēc būtības vai arī ir nokavēts tās sniegšanas termiņš, persona saskaņā ar Iesniegumu likuma 10.pantu var vērsties tiesā administratīvā procesa kārtībā. Tiesa šādā gadījumā pēc būtības nepārbauda pārkāpumus, par kuriem persona sūdzējusies inspekcijā, bet pārbauda, vai iestāde sniegusi personai atbildi. Savukārt prasījums par ārstniecības iestādes sniegtā pakalpojuma kvalitāti un saistītais atlīdzinājuma prasījums šādā gadījumā ir skatāms civiltiesiskā kārtībā.

Vienlaikus rajona tiesas tiesnesis nav ņēmis vērā Augstākās tiesas atziņas, ka personas iesniegums inspekcijai un pieteikums tiesai ir jāvērtē

atšķirīgi, ja iebildumus pret veselības aprūpes kvalitāti izvirza ieslodzījumā esoša persona.

[5] Ieslodzījumā esošas personas uzskatāmas par iestādei īpaši pakļautām personām. Tātad, ja konkrēta rīcība attiecībā uz šīm personām būtiski ierobežo to cilvēktiesības, tā ir pārbaudāma administratīvā procesa kārtībā. Tostarp administratīvā procesa kārtībā pārbaudāms, vai ieslodzījumā esošai personai tiek pienācīgi nodrošinātas tiesības uz Latvijas Republikas Satversmes 111.pantā paredzētajām tiesībām uz veselības aizsardzību un garantētu medicīniskās palīdzības minimumu. Izrietoši no minētā, administratīvā procesa kārtībā ir pārbaudāms, vai Ieslodzījuma vietu pārvalde nodrošina ieslodzītajai personai medicīniskās aprūpes apjomu, uz kuru šai personai ir tiesības atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem par veselības aprūpes īstenošanas kārtību.

Tāpēc Augstākā tiesa atzinusi, ka, ja tiesību normās noteiktās ieslodzītās personas tiesības uz pienācīgu medicīnisko aprūpi un palīdzību ir ierobežotas, tā var šīs tiesības aizsargāt administratīvā procesa kārtībā (*sk. Augstākās tiesas 2013.gada 6.decembra lēmuma lietā Nr.SKA-1164/2013 9.punktu, 2014.gada 8.decembra lēmuma lietā Nr.SKA?1031/2014 6.punktu un 2015.gada 3.februāra lēmuma lietā Nr.SKA?534/2015 4.punktu*).

[6] Šādā administratīvajā procesā inspekcija un pēc tam administratīvā tiesa kontroli pār personas veselības aprūpi īsteno nevis Iesniegumu likumā noteiktajā kārtībā, bet gan izvērtē argumentus par iespējamo tiesību aizskārumu pēc būtības. Proti, inspekcija atbilstoši Pacientu tiesību likuma 18.panta otrajai daļai uzstājas kā atbildētājas – Latvijas Republikas – piekritīgā iestāde administratīvajās lietās par ieslodzīto personu ārstniecības procesu jeb veselības aprūpes kvalitāti, jo tā ir kompetenta pēc būtības un profesionāli izvērtēt ieslodzīto personu sūdzības par nepienācīgas medicīniskās aprūpes nodrošināšanu. Savukārt, ciktāl administratīvajā procesā vērtējama ieslodzītās personas medicīniskās aprūpes nodrošināšana pati par sevi, par piekritīgo iestādi uzstājas Ieslodzījuma vietu pārvalde. Atkarībā no sūdzību satura un apskatāmo jautājumu loka atbildētājas pusē var uzstāties arī abas šīs iestādes.

[7] Pieteicēja iebildumi, ka savlaicīgas veselības aprūpes nesniegšanas dēļ pieteicējam amputēta kāja, vērtējami kā iespējams būtisks ieslodzījumā esošas personas cilvēktiesību ierobežojums. Tāpēc jautājums par to, vai nepienācīgas medicīniskās aprūpes dēļ nav pārkāptas pieteicēja tiesības uz medicīnisko aprūpi, un izrietoši arī ar to saistītais atlīdzinājuma prasījums ir izvērtējams, izskatot lietu pēc būtības administratīvā procesa kārtībā.

[8] Līdz ar to Administratīvās rajona tiesas tiesnesis nepamatoti secinājis, ka pieteicēja prasījums par atlīdzinājumu 20 000 *euro* apmērā nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, 323.panta pirmās daļas 2.punktu un 324.panta pirmo daļu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a

Atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2016.gada 28.jūlija lēmumu daļā par atteikšanos pieņemt pieteikumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu 20 000 *euro* apmērā un nodot jaunai izlemšanai Administratīvajai rajona tiesai jautājumu par pieteikuma virzību šajā daļā.

Atmaksāt /pers. A/ samaksāto drošības naudu 14,23 *euro*.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese	*(paraksts)*	I.Skultāne
Tiesnesis	*(paraksts)*	J.Neimanis
Tiesnese	*(paraksts)*	L.Slica